O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

FARG‘ONA DAVLAT UNIVERSITETI

FarDU. ILMIY XABARLAR-

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

3-2025
IJTIMOIY FANLAR

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК. ФерГУ

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

MUNDARIJA

IQTISODIYOT

V.O.Gofurova
Environmental and socio-cultural impact of tourism 6

FALSAFA

M.A.Mamatov, Sh.M.Mallayeva G.R.Mannobova
Yangi O‘zbekistonda millatlararo totuvlik va diniy bag‘rikenglik siyosati amalda (Farg‘ona viloyati misolida) 10
A.A.Qambarov, M.A.Abdusalimova
Qo‘qon adabiy muhitini rivojlantirishda ayollarning ro‘li 14
A.A.Abduvaxidov
Ma’rifatparvarlik fenomenining asosiy g‘oyasi, vujudga kelishi va rivojlanishi 18
I.A.Asatulloyev
Erix Frommning ijtimoiy-ekzistensial konsepsiyasida “sog‘lom jamiyat”ni shakllantirish vazifalari va istiqbollari 23
S.S.Sodiqov
Yangi O‘zbekistonni barpo etishda yoshlar faol ijtimoiy pozitsiyasining ahamiyati 27
A.A.Abdusalomov
Jadidchilikda tarix va ta’lim masalalari 33
M.R.Axmadova
Ma’naviy targ‘ibot ishlarini yuksaltirishda ijtimoiy-madaniy texnologiyalarning o‘rni 36
Sh.A.Dolimov
Yangi O‘zbekistonda maktab ta‘limidagi modernizatsiya jarayonlarining sinkretlashuv xususiyatlari va uning ijtimoiy-falsafiy jihatlari 40
G.M.Ravshanova
Axborotlashgan jamiyat rivojining innovatsion-ma’rifiy asoslari 43
D.S.Raxmatova
Xoja Orif Revgariy hayoti va ma’naviy merosi 48
N.T.Xolikov
Globallashuv sharoitida egoistik tafakkur shakllanishining falsafiy-konseptual tahlili 54
S.S.Mamatkadirov
Yoshlar mediamadaniyatini rivojlantirishda davlat axborot siyosatining ustuvor vazifalari va yo‘nalishlari 58
Sh.E.Daniyarov
Jadidlar harakati va madaniy uyg‘onishning falsafiy asoslari 62
U.B.Maxtumova
Ommaviy madaniyat va yoshlar: madaniy qadriyatlarga tahdid yoki imkoniyat 67
O‘.M.Xamroqulov
Yoshlar qalbida vatanparvarlik tuyg‘ularini yuksaltirishda milliy qadriyatlarning o‘rni 70
Y.Y.Turobov
XVIII-XIX asr mutafakkirlari merosida axloq tamoyillari 75
Sh.M.Xaydarova
Yangi O‘zbekistonda axloqiy va diniy qadriyatlarni yakdil maqsadga yo‘naltirishning istiqbolli vazifalari 82
D.M.Xusanov
Postmodern jamiyatda axloqiy qadriyatlarning o‘zgarishi dialektikasi 86
F.M.Usarov
Axborotlashgan jamiyat sharoitida jamoat xavfsizligi konsepsiyasini amalga oshirishning strategik asoslari 90
M.M.Mamasaliyev
O‘zbekistonda o‘zgalarga toqatsizlikni kuchayib borishiga sabab bo‘layotgan ijtimoiy muammolar tahlili 93

millatlararo totuvlik, diniy bag‘rikenglik kabi ezgu maqsadlar yo‘lida samarali foydalanish, ijtimoiy munosabatlarni insoniylik g‘oyalari asosida rivojlantirish; - turli qarash va fikrga ega bo‘lgan ijtimoiy qatlamlar, siyosiy kuch va harakatlarning o‘ziga xos orzu-intilishlarini uyg‘unlashtiruvchi g‘oyalar Vatan ravnaqi, yurt tinchligi, xalq farovonligi barcha yurtdoshlarimiz uchun muqaddas maqsadga aylanishiga erishish, ko‘p partiyaviylik va plyuralizm tamoyillariga amalda rioya qilgan holda milliy hamjihatlikni yanada mustahkamlash; – ota-bobolarimiz dinining gumanistik mohiyatini keng jamoatchilikka tushuntirish borasidagi ishlarni davom ettirish, din xalqimizning ming yillik tarixi, bugungi ma’naviy hayotimizning asosi, Alloh doimo qalbimizda, yuragimizda ekanligining yurtdoshlarimiz ongiga singdirib borish.

Buning uchun, avvalo:

- ommaviy axborot vositalarida milliy ma’naviyatimiz aks etgan turli xil sifatli hamda qiziqarli raqobatbardosh ko‘rsatuvlar, seriallar, kino va badiiy filmlar namoyishini omma e’tiboriga taqdim qilish;
- raqobatbardosh telekanallarni ko‘paytirib, haqiqiy raqobat maydonini vujudga keltirish;
- internet tizimidan foydalangan holda milliy saytlar ko‘paytirish hamda yoshlarbop ruknlarni ochish va ular orqali milliy g‘oyalarni singdirib borishni ta’minlash;
- jamiyatda ma’naviyatni takomillashtirish imkoniyatlari va istiqbollari mavzuida ilmiy loyihalar joriy etish hamda qonun ustuvorligini ta’minlash zarurdir.

Ma’naviy meros zamonlar o‘tishi bilan o‘z qadrini yo‘qotmaydi, balki sifat jihatdan yangi ahamiyat kasb etadi. Ma’naviy meros kishilar ongiga, ichki dunyosiga, his-tuyg‘usiga ta’sir etib, ular ongini boyitadi, axloqodobini ezgulik sari yetaklaydi.

Shu nuqtai nazardan XXI asrda davlatimizning ravnaqi, uning kuchi hamda salohiyati ko‘p jihatdan xalq ma’naviyatining yuksakligi va pokligiga, yoshlarimizning intellektual savodxonligiga, ular ongida va qalbida milliy g‘oyaning shakllanganligiga bog‘liqdir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning 2018-yil 28-dekabrdagi Oliy Majlisga murojaatnomasida “Xalqaro va mintaqaviy xavfsizlikka tahdidlar tobora kuchayib borayotganini hisobga olib, biz yangi Mudofaa doktrinasini qabul qildik”[7], – deya fikr bildirdi. Xaqiqatan ham O‘zbekiston Respublikasining Mudofaa doktrinasi Mudofaa siyosatining negizini tashkil etadi. Bunda milliy xavfsizlik umumdavlat konsepsiyasining tarkibiy qismi bo‘lib, tashqi siyosat, davlatlararo munosabat masalalariga, urush va tinchlik muammolariga mutloqa yangicha yondashuvlarga asoslanadi.

O‘zbekistonda milliy boshqaruv “demokratiya va ijtimoiy adolatga sadoqat” 20 tamoyiliga asoslanadi. Chunki “davlat o‘z faoliyatini inson va jamiyat farovonligini ko‘zlab, ijtimoiy adolat va qonuniylik tamoyillari asosida amalga oshiradi”[8].

Har bir mamlakat o‘z mustaqilligiga erishgach, o‘zining milliy tarixiy negizlarini, ajdodlarining avlodlarga qoldirgan boy ma’naviy-axloqiy merosini tiklashga, ularni yanada rivojlantirishga harakat qiladi. Shu asnoda o‘zining strategik taraqqiyot yo‘lini belgilab, asrlar davomida ota-bobolari orzu qilgan ozodlik va erkinlik asosida o‘zligini anglashga, jahonda o‘zining mustahkam o‘rnini topishga bel bog‘lab unga tashqaridan bo‘ladigan har qanday ta’sirlarga munosib javob berishi lozim.

Yosh avlodning qalbi va ongini asrash, ularni milliy va umumbashariy qadriyatlar ruhida tarbiyalash, dunyoda ro‘y berayotgan siyosiy jarayonlarning ma’no-mazmuni va asl sabablarini chuqur anglagan holda o‘z atrofida sodir bo‘layotgan voqealar hodisalarga o‘z mustaqil fikrini bildira oladian yetuk kadr qilib yetkazish dolzarb vazifalaridan hisoblanadi.

Insoniyat erishgan jamiki yutuqlar, millatimiz rivojiga xizmat etadigan umuminsoniy qadriyatlar va demokratiya tamoyillarini inkor etishdan yiroqmiz. Biz faqat asrlar osha sayqal topib kelgan milliy urf-odat va an’analarimiz umuminsoniy qadriyatlar bilan uyg‘unlashuvi lozimligini ta’kidlamoqchimiz, xolos. Shuningdek, xalqimizning necha asrlik ma’naviy-ma’rifiy merosi, urf-odat va an’analarini targ‘ib etibgina qolmay, boshqa millatu elatlar qadriyatlari va oilaviy an’analarini o‘rganish, o‘zga xalqlar ta’lim-tarbiya tizimida yuz berayotgan ijobiy va salbiy o‘zgarishlarni tahlil etish ham yurtimizda oila institutining iqtisodiy, ijtimoiy va ma’naviy asoslarini yanada mustahkamlash, yoshlarimizni ziyrak, aql-farosatli, dono, ilm-ma’rifatli, Vatanimizning rivojlangan mamlakatlar qatoridan munosib o‘rin egallashiga fidokorona xizmat qiladigan etib tarbiyalashga zamin yaratadi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Кант И. Критика способности суждения. – Москва: Мысль, 1982.

2. Кулакова Л. И., Западов В.А. А.Н.Радищев: Путешествие из Петербурга в Москву /Комментарий. – Ленинград, Белогор, 1974.
3. Ислом энциклопедияси.Тошкент: Ўзбекистон миллий энциклопедияси ДИН, 2017.
4. Усмонов К. Ўзбек халқи маънавий-ахлоқий меросида ҳарбий ватанпарварлик ғояларининг талқини. Фалсафа доктори (PhD)илмий даражасини олиш учун ёзилган. –Тошкент: ЎзМУ, 2017.
5. Очилдиев А.С. Бугунги дунёнинг мафкуравий манзараси. – Т.: Ижод дунёси нашриёт уйи, 2002.
6. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. – Тошкент: Янги аср авлоди, 2004.
7. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. – Тошкент: Янги аср авлоди, 2004.
8. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз.- Т.,Ўзбекистон:НМИУ, 2016.
9. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. Муқаддима қисми. - Тошкент.: Ўзбекистон, 2015.